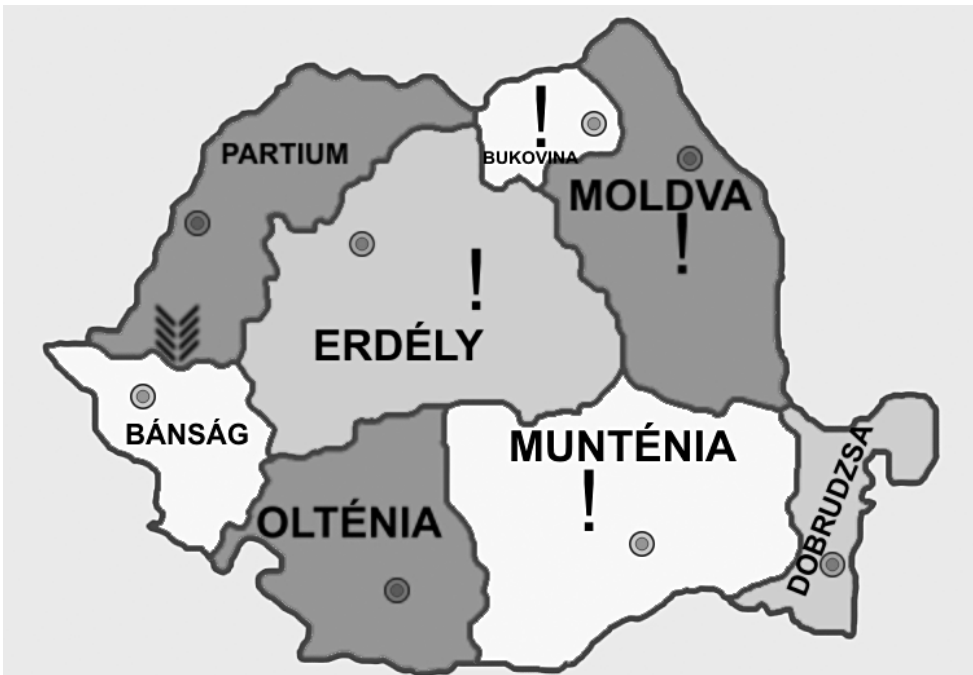

Kitekintés

A modern román közigazgatás dilemmái: önkormányzás, regionalizáció, decentralizáció

1. ábra Románia történelmi jellegű régiói²

Létezik Kelet-Közép Európában egy állam, melynek lakosságát több mint öt százalékban magyar identitással rendelkezők alkotják. Románia történelmi régióihoz tartozik Erdély mellett Partium, Bánság, Olténia, Munténia, Dobrudzsa, Moldva és Bukovina vidéke is. Ezeken belül hagyományosan magyar lakta terület a Partium, a Bánság és a régiósítás kapcsán napjainkban sokat emlegetett Székelyföld.

A Románia területén élő magyarság korántsem homogén. A többszámú magyarságot magában foglaló Székelyföld mellett meg kell említenünk Partiumot, az interetnikus környezetben élni kényszerülő magyarságot (Kolozsvár, Marosvásárhely és részben a Szilágyság), valamint a szórványközösséget (Arad, Hunyad, Fehér megye) és a moldvai csángókat is. Evidens, hogy az eltérő körülmények más-más helyzeteket, azok pedig különböző igényeket teremtenek,

melyek a régiós törekvések kapcsán fontos szempontként kellene, hogy érvényesüljenek.¹

A mindenkori román vezetés célja az egykor különálló területi egységek integrálása volt. A politikai átmenet, a nemzetközi viszonyok átalakulása új irányvonal felvételére kényszerítette Romániát. „Az önkormányzat, mint közigazgatási egység Romániában (...) nem létezik, a szó román megfelelője a „helyi közigazgatás.”³ Az Európai Unióhoz való csatlakozás (2007) egyben azt is jelentette, hogy a közigazgatási rendszerét meg kellett reformálnia. Megmaradt a hagyományos megyerendszer (a NUTS-III-as szint), a maga negyvenegy megyéjével - illetve Bukarest municípiummal. Azonban szükség volt a NUTS I-II-es szintek kialakításra, ugyanis ilyenek eredetileg nem kerültek kijelölésre. Valószínűsíthetően azért nem, mert úgy érvényesülnie kellett volna a történelmileg indokolt hármas, illetve négyes felosztásnak. Az így létrejövő makro-régiók a következők lettek volna: Havasalföld, Moldva, Erdély, kiegészülve Partium-Bánság régióval. Azért kellett volna így lehatárolni a területi egységeket, mert *történelmileg meghatározottak és* „magukban hordozzák a regionális öntudatot.” Ennek elkerülése érdekében, a kihívásra adott válaszként nyolc fejlesztési régiót (NUTS-II-es szint) hoztak létre. A folyamat 1997-ben kezdődött. A jelenlegi régiós felosztás azonban nem tekinthető véglegesnek. Az Északkeleti és a Déli régiók népesség-száma meghaladja a három millió fős felső

határértéket. A Délnyugati nagyjából megfelel Olténia tájegység területének. Az Északnyugati, Nyugati és Délkeleti fejlesztési régiók kialakítása problematikusnak mondható, többek között azért is, mert földrajzi szempontból szétszabdalt és etnikailag erősen tarkított, heterogén tömbök jöttek létre. A jelenlegi felosztásban Székelyföld a Központi régióban helyezkedik el.⁴

2. ábra Románia fejlesztési régiói⁵

A központi hatalom közigazgatást

megreformáló törekvései közé tartozik az a 2008-as elképzelés a többszintes közigazgatási rendszer kialakításáról, melyet a dr. Ion Iordan⁶ irányította bizottság dolgozott ki. A fejlesztési régiók helyett nyolc történeti-földrajzi jött volna létre. A megyék száma 48-ra bővült volna. A bizottság Erdélyben ugyan három új megyét javasolt (Küküllő megye Medgyes központtal, továbbá Krassó-Szörény kettévágásával Krassó és Szörény) és Hargitát is Csíkra nevezné át, de Székelyföld, mint önálló régió nem merült fel.

3. ábra Románia közigazgatási reformjának terve, 2008.⁷

Ugorva az időben, 2012 decemberében járunk, amikor a kétharmados többséget szerző Victor Ponta vezette kormány államreformot érintő céljai közé bekerül a decentralizáció jegyében történő területi-közigazgatás megreformálása. A regionalizáció gondolatát a politikai átmenetet követően a kormányok kezdetben nem támogatták. Ám ez a hozzáállás az uniós csatlakozás kapcsán megváltozik. Nyomós érv volt a PHARE regionális fejlesztési előcsatlakozási alap, mely számos programot finanszírozott 1996 és 1998 között, valamint az Európai Bizottsággal közösen kidolgozott Zöld Könyv (1997), mely egyfajta alapkőként a román regionális politika fundamentumává vált. Így jön létre a már említett nyolc fejlesztési régió⁸, melyek létrehozásánál a gazdasági potenciált, a történelmi-kulturális meghatározottságokat és földrajzi tájegységek jelenlétét is többnyire mind-mind figyelmen kívül hagyták.

Vélhetően az egyik legerőteljesebb érv a reform szükségességével kapcsolatban az, hogy Románia a 2007-2013-as programidőszakban igen gyengén teljesített a források lehívását illetően.

Ezen úgy lehet változtatni, hogy a regionális intézményeket további hatáskörökkel ruházzák fel, melynek következtében hatékonyabban történne a pénzügyi alapok lehívása. Ezt tovább gondolva a jelenlegi fejlesztési régiókat közigazgatási régiókká kellene átalakítani, hiszen így a területfejlesztés és ez által a nemzetgazdasági fejlődés is magasabb hatásfokú lenne. Az eddigi tapasztalatokból az következik, hogy a megyék társulásaként létrejött régiók nem tudtak olyan projekteket megvalósítani, amelyek a régiók egészét érintették volna, valamint gyakran az egy régióban található megyék kooperációja is hiányzott. További probléma, hogy a régiók nem rendelkeznek jogi személyiséggel és választott vezetőkkel. Ezek megváltoztatásával célratoróbban részt vehetnének az interregionális együttműködésekben.⁹

A Ponta-kormány által 2013 februárjában elfogadott memorandum a jövőbeni reformok ütemtervét körvonalazta, valamint két szervezet felállításáról döntött. Az egyik, a Consiliul Consultativ pentru Regionalizare (CONGREG), mely stratégiai-tervezési tanácsként, a másik a Comitetul Tehnic Interministerial pentru Regionalizare-Descentralizare (CTIRD), technikai bizottságként kezdte meg működését. A CONREG tagjai a tudományos, és civil szféra képviselőiből valamint választott tisztségviselőkből állnak. Feladatuk a szakmaiság jegyében hatástanulmányok, kutatások és elemzések készítése, melyek eredményeit aztán beemelhetik a reform tervezetébe. A CTIRD vezetésével Liviu Dragnea miniszterelnök-he-

lyettest és egyben közigazgatási és regionális fejlesztési minisztert bízták meg. A bizottság tagjai az érdekelt minisztériumok vezetőiből álltak össze. Azonban a két intézmény felállítását követően sem vált világossá, hogy a kormány egész pontosan hogyan képzei el a megvalósítani kívánt közigazgatási reformot.¹⁰

A CONGREG jelentésében (*Disparitati si fluxuri in fundamentarea social-economica a regionalizarii administrative a Romaniei*), melyet 2013 áprilisában, Bukarestben adott ki, a romániai közigazgatási regionalizáció társadalmi és gazdasági megalapozásának lehetőségeit és körülményeit elemzi. Izsák Balázs, a Székely Nemzeti Tanács 2013-ban újraválasztott elnöke szerint a kormány régiósítási terve a Ceausescu-korszak migrációs folyamatait hamisan alapul véve a népességkeveredést segíti elő.¹¹ Ezt a jelentés azon pontjára alapozza, ahol azt olvashatjuk, hogy a kisebb történelmi régiók helyett a nagyobb közigazgatási egységek kulturális heterogenitást és ez által hatékonyabb működést eredményeznek.¹²

A román sajtó a Szociálliberális Szövetség (USL) által kiszivároztatott híreken és nyilatkozaton kívül csak találgatni tudott, és jelenleg is csak találgatni tud, a régiók pontos jellemzőivel kapcsolatban. A Prahova megyei elnök, Mircea Cosma a jelenlegi közigazgatási rendszerben azt kifogásolta, hogy a javak elosztása nem egyenlő az egész országban, illetve túlságosan jelentős a Bukarest-centrikusság. Éppen ezért szükség van a nagyobb fokú decentralizációra. A reformok mellett érvelt Ma-

rian Oprisan, Konstanca első embere is, aki szerint elég volt a „*polgármesterek sétáltatásából a román kormányhoz*” azért, ha érdekeiket szeretnék érvényesíteni.¹³

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) a kormány decentralizációs törekvéseiben eddig mindvégig partnerként viselkedett. Kelemen Hunor, a párt elnöke fél éve a következőképpen foglalt állást: a Szövetség nem támogatja a gazdasági-fejlesztési régiók adminisztratív szerepkörrel történő felruházását, mert egy újabb bürokratikus szint bevezetése csak tovább nehezítené a mindennapokat. Azonban a helyi népszavazásokkal való döntést fontosnak tartja. A pártelnök kiemelte, hogy a régiósítás kérdése nem csak a székelyföldi vagy a partiumi magyarság számára fontos, de Dobruzsza vagy Bukovina esetében is a történelmi, kulturális és földrajzi meghatározottság szem előtt tartását kéri a politikusok és a civil szervezetek.¹⁴ A Szövetség szakmai érvei közé tartozik, hogy a régiók közti gazdasági szint még inkább elválik egymástól (a gazdagabbak még gazdagabbak, a szegények pedig még szegényebben lettek), valamint az egy régióon belüli megyék is jelentős fejlettségbeli különbségeket mutatnak.¹⁵

A Magyar Polgári Párt (MPP) szerint „*a régiók kialakítása nem lehet Románia belügye az ország által ratifikált nemzetközi egyezmények miatt.*” Illetve azért sem, mert jelentős mértékben érinti az erdélyi magyarságot is, így a kérdés nem lehet közömbös Magyarország szempontjából sem. A párt elnöke hangsúlyozta, hogy az erdélyi magyar poli-

tikai erők együttes és közös fellépésére van szükség az eredmények eléréshez.¹⁶

Az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) szerint „1989 után a romániai fejlesztési régiók határait úgy rajzolták meg, ahogyan a nagyhatalmak Afrika államhatárait.” A párt szerint nem a megyerendszert kell alapul venni, hanem a regionális identitások alapján kell meghúzni a régióhatárokat. Toró T. Tibor, az EMNP elnöke érvelése szerint a régiók intézménye a felzárkóztatásért jött létre. Románia esetében azonban az eddigi működésük éppen az ellenkezőjét eredményezte: nőttek a különbségek a megyék fejlettségi szintje között. A Néppárt javaslatai közé tartozik a megyei jogú városok jogállásának megtartása, valamint bizonyos esetekben szükséges lehet a megyehatárok felülvizsgálata.¹⁷ Ezen gondolatok figyelembe vételével 15 NUTS II-es régió létrehozása szükséges, melyből három metropolisz-régió: Bukarest fővárosi régió, a brassói agglomeráció, valamint Galac-Brăila városok (melyek együtt egy konurbációt alkotnak).¹⁸ Az aszimmetrikus regionalizmus elve alapján a régiók a politikai-közigazgatási önkormányzást kell, hogy gyakorolják.¹⁹

Az, hogy egy nemzetállam hogyan bánik a kisebbségeivel, alapvetően meghatározza az adott ország politikai kultúráját. A készülöben lévő közigazgatási reform és annak intézkedései igen nagy hatással lesznek a Románia területén élő magyarság jövőjére. Hiszen nem mindegy, hogy a régióhatárok kialakításánál a prioritások közé tartozik-e majd az a történeti-kulturális-geopolitikai szem-

pont, hogy hol élnek jelentős számban magyarok. Amennyiben nem, akkor a romániai magyarság politikai képviselete középszinten nem fog megvalósulni. Illetve, ami még súlyosabb veszély: az erdélyi magyarság elrománosodását, asszimilációját eredményezheti. Ennek a kérdésnek a részletes kifejtése azonban, már egy újabb tanulmány tárgyát képezi.

BÉKÉSI JÚLIA BOGLÁRKA

Jegyzetek

1. Kósa András László: A politikai pluralizmus felettébb szükséges voltáról, avagy van-e alternatíva. 2.p.PDF. Letöltve: 2013. október 24. Forrás: http://epa.oszk.hu/02100/02169/00040/pdf/2011_1-2_005_060-069_Forum.Kosa.pdf
2. Dr. Szilágyi Ferenc: Az új román területi közigazgatás lehetséges elvi alapjai. 9.p. PDF. Hozzáférés: 2014. január 23. Forrás: <http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/pdf/008Muhely.Szilagyi.pdf>
3. Jani Péter: Az erdélyi magyar autonómia-törekvések a regionalizáció tükrében. 7.p. PDF. Hozzáférés: 2014. január 23. Forrás: <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2008-2-03.pdf>
4. Dr. Szilágyi Ferenc: Az új román területi közigazgatás lehetséges elvi alapjai. 5-10.p. PDF. Hozzáférés: 2014. január 23. Forrás: <http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/pdf/008Muhely.Szilagyi.pdf>
5. <http://www.erdelyiport.ro/images/cikkek/er%2038%20usl%20regioterv.jpg>
6. Bukarest egykori prefektusa
7. Dr. Szilágyi Ferenc: Az új román területi közigazgatás lehetséges elvi alapjai. 15.p. PDF. Hozzáférés: 2014. január 23. Forrás: <http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/pdf/008Muhely.Szilagyi.pdf>
8. 151/1998-as törvény, majd a 315/2004-es számú törvény a regionális politikáról.
9. Szabó Tamás: Regionalizáció Romániában: elképzelések, tervezetek, kilátások. 1-4.p. PDF. Letöltve: 2014. február 15. Forrás: <http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/pdf/008Muhely.Szilagyi.pdf>

mensura.ro/iras/regionalizacio_romaniaban_elkepzeselek_tervezetek_kilatasok

10. Szabó Tamás: Regionalizáció Romániában: elképzelések, tervezetek, kilátások. 3-4.p. PDF. Letöltve: 2014. február 15. Forrás: http://www.mensura.ro/iras/regionalizacio_romaniaban_elkepzeselek_tervezetek_kilatasok

11. Izsák Balázs: A román kormány régiósítási terve Ceausescu telepítés-politikájára épül! Hozzáférés: 2014. február 15. Forrás: http://izsakbalazs.blogspot.hu/2013_05_01_archive.html

12. Consiliului Consultativ pentru Regionalizare: Disparitati si fluxuri in fundamentarea social-economica a regionalizarii administrative a Romaniei. 10.-13.p. PDF. Letöltve: 2014. február 15. Forrás: <http://image.stirileprotv.ro/media/document/61323908.pdf>

13. **Cristian Andrei:** Regionalizarea in dezbaterea USL. „ Teoria super-baronului a plecat de la teoria centrului imaculat. Cu ce e mai credibil un ministru ales de partid?” Hozzáférés: 2014. február 15. Forrás: <http://www.gandul.info/politica/regionalizarea-in-dezbaterea-usl-teoria-super-baronului-a-plecat-de-la-teoria-centrului-imaculat-cu-ce-e-mai-credibil-un-ministru-ales-de-partid-10441757>

14. Az RMDSZ támogatja a helyi népszavazások kiírását a régiók átszervezése ügyében. Kelemen Hunor nyilatkozata 2013. augusztus 2-án Nagykárolyban. Hozzáférés: 2014. február

15. Forrás: <http://www.rmdsz.ro/sajtoszoba/hir/az-rmdsz-tamogatja-a-helyi-nepszavazasok-kiirasat-a-regiok-atszervezese-ugyeben>

15. Szabó Tamás: Regionalizáció Romániában: elképzelések, tervezetek, kilátások. 4.p. PDF. Letöltve: 2014. február 15. Forrás: http://www.mensura.ro/iras/regionalizacio_romaniaban_elkepzeselek_tervezetek_kilatasok

16. MPP: nem lehet román belügy a régiósítás. Bíró Zsolt nyilatkozata 2013 júniusában. Hozzáférés: 2014. február 15. Forrás: <http://www.maszol.ro/index.php/belfold/13717-mpp-nem-lehet-roman-belugy-a-regiositas>

17. Horváth-Szekeres István: EMNP: regionális identitások alapján kell meghúzni a régióhatárokat. Toró T. Tibor nyilatkozata 2013 márciusában, Csíkszeredában. Hozzáférés: 2014. február 15. Forrás: <http://www.maszol.ro/index.php/belfold/10458-emnp-regionalis-identitasok-alapjan-kell-meghuzni-a-regiohatarokat>

18. Szabó Tamás: Regionalizáció Romániában: elképzelések, tervezetek, kilátások. 4.p. PDF. Letöltve: 2014. február 15. Forrás: http://www.mensura.ro/iras/regionalizacio_romaniaban_elkepzeselek_tervezetek_kilatasok

19. „A megtalált út. Esélyt és szabadságot Erdélynek.” Az Erdélyi Magyar Néppárt politikai keretprogramja. PDF. Letöltve: 2014. január 8. Forrás: <http://www.neppart.eu/admin/data/file/20120222/keretprogramweb.pdf>